

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai – „ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimas. Penki žingsniai kuriant saugesnę Europą“

(2011/C 101/02)

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS,

atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 16 straipsnį,

atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos 7 ir 8 straipsnius,

atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ⁽¹⁾,

atsižvelgdamas į prašymą pateikti nuomonę pagal Reglamentą (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo ⁽²⁾, ypač į jo 41 straipsnį.

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

I. ĮVADAS

1. 2010 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė komunikatą „ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimas. Penki žingsniai kuriant saugesnę Europą“ ⁽³⁾ (toliau – komunikatas). Komunikatas buvo nusiųstas EDAPP konsultacijai.
2. EDAPP palankiai vertina tai, kad Komisija su juo pasikonsultavo. Dar prieš priimant komunikatą EDAPP pateikė neoficialias pastabas dėl komunikato projekto, ir galutinėje komunikato versijoje į kai kurias iš jų buvo atsižvelgta.

Komunikato kontekstas

3. Komunikate nagrinėjama ES vidaus saugumo strategija (toliau – VSS), priimta 2010 m. vasario 23 d. pirmininkaujant Ispanijai ⁽⁴⁾. Strategijoje nustatytas Europos saugumo modelis, kuriuo, be kita ko, sujungiami veiksmai teisė-

saugos ir teismų bendradarbiavimo, sienų valdymo ir civilinės saugos srityse, tinkamai paisant Europai bendrų vertybių, kaip antai pagrindinių teisių. Pagrindiniai jo tikslai:

- pristatyti visuomenei esamas ES priemones, jau padedančias užtikrinti ES piliečių saugumą ir laisvę bei papildomą naudą, kurią ES veiksmai teikia šioje srityje;
- toliau kurti bendras priemones ir politiką, laikantis sutelktesnio požiūrio nagrinėjant ne tik nesaugumo padarinius, bet ir priežastis;
- stiprinti teisėsaugos ir teismų bendradarbiavimą, sienų valdymą, civilinę saugą ir krizių valdymą.

4. VSS siekiama nukreipti pastangas į labiausiai neatidėliotino sprendimo reikalaujančias grėsmes ES saugumui ir problemas, kaip antai sunkius nusikaltimus ir organizuotą nusikalstamumą, terorizmą ir elektroninį nusikalstamumą, ES išorės sienų valdymą ir gebėjimo įveikti gaivalines ir žmogaus sukeltas nelaimes didinimą. Strategijoje numatytos bendros gairės, principai ir nurodymai, kaip ES turėtų reaguoti į šiuos dalykus, o Komisija raginama nustatyti laiku siūlyti veiksmus šiai strategijai įgyvendinti.

5. Be to, šiomis aplinkybėmis svarbu nurodyti neseniai, 2010 m. lapkričio 8–9 d., patvirtintas Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos išvadas dėl kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo sukūrimo ir įgyvendinimo ⁽⁵⁾ (toliau – 2010 m. lapkričio mėn. išvados). Šiame dokumente vadovaujama Tarybos išvadomis dėl 2006 m. vidaus saugumo struktūros ⁽⁶⁾, o Taryba ir Komisija raginamos nustatyti visapusišką VSS, paremtą bendromis ES vertybėmis ir principais, kurie dar kartą patvirtinti ES pagrindinių teisių chartijoje ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ 3043-iasis Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos posėdis, 2010 m. lapkričio 8–10 d., Briuselis.

⁽⁶⁾ Dok. 7039/2/06 JAI 86 CATS 34.

⁽⁷⁾ 2010 m. lapkričio mėn. išvadose nurodyta kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklą sudaro keturi etapai: 1) politikos rengimas remiantis Europos Sąjungos sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmės įvertinimu (ES SFONGI), 2) politikos nustatymas ir sprendimų priėmimas, remiantis Tarybos nustatytais tam tikrais prioritetais, 3) metinio operatyvinių veiksmų plano įgyvendinimas (OVP) ir kontrolė ir 4) politikos ciklo pabaigoje – nuodugnus vertinimas, kurio išvadomis bus remiamasi kitame politikos cikle.

⁽¹⁾ OL L 281, 1995 11 23, p. 31.

⁽²⁾ OL L 8, 2001 1 12, p. 1.

⁽³⁾ KOM(2010) 673 galutinis.

⁽⁴⁾ Dok. 5842/2/10.

6. Tarp krypčių ir tikslų, kuriais reikėtų vadovautis įgyvendinant VSS, 2010 m. lapkričio mėn. išvadose kalbama apie iniciatyvą ir žvalgybiniais duomenimis grindžiamo požiūrio apsvaistymą, privalomą ES agentūrų bendradarbiavimą, be kita ko, toliau tobulinant jų keitimąsi informacija, ir siekio, kad piliečiai suprastų Sąjungos atliekamo darbo, kad juos apsaugotų, svarbą. Be to, išvadose Komisija raginama kartu su atitinkamų agentūrų ir valstybių narių ekspertais parengti kiekvieno prioriteto daugiametį strateginį planą (toliau – DSP) nustatant tinkamiausią problemos sprendimo strategiją. Be to, išvadose Komisija raginama konsultuotis su valstybių narių bei ES agentūrų ekspertais ir parengti nepriklausomą mechanizmą DSP įgyvendinimui vertinti. EDAPP toliau šioje nuomonėje nagrinės šiuos klausimus, nes jie glaudžiai susiję su asmens duomenų apsauga, privatumu ir kitomis susijusiomis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis arba turi joms didelį poveikį.

Komunikato turinys ir tikslas

7. Komunikate siūlomi penki strateginiai tikslai, visi jie susiję su privatumo ir duomenų apsauga:

- išardyti tarptautinius nusikaltėlių tinklus,
- užkirsti kelią terorizmui ir išspręsti radikalizmo skatinimo ir verbavimo problemą,
- padidinti piliečių ir įmonių saugumą elektroninėje erdvėje,
- valdant sienas stiprinti saugumą ir
- didinti Europos gebėjimą įveikti krizes ir nelaimes.

8. VSS įgyvendinimo tikslu komunikate pateikiama valstybėms narėms, Europos Parlamentui, Komisijai, Tarybai, agentūroms ir kitiems, įskaitant pilietinę visuomenę ir vietos valdžios institucijas, bendra darbotvarkė ir siūloma, kaip jos galėtų kartu dirbti ateinančius ketverius metus, kad pasiektų VSS tikslus.

9. Komunikate remiamasi Lisabonos sutartimi ir pripažįstamos Stokholmo programoje (ir jos veiksmų plane) pateikiamos gairės, 4.1 skyriuje pabrėžiant išsamios, pagarba pagrindinėms teisėms, tarptautine apsauga ir teisinės valstybės principu paremtos VSS būtinybę. Be to, vadovaujantis Stokholmo programa, vidaus saugumo strategijos kūrimas, kontrolė ir įgyvendinimas turėtų tapti vienu svarbiausių

pagal SESV 71 straipsnį sudaryto Vidaus saugumo komiteto (VSK) uždavinių. Siekiant užtikrinti veiksmingą VSS įgyvendinimą, ji taip pat turėtų apimti integruoto sienų valdymo saugumo aspektus ir, kai taikytina, teismų bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, svarbų operatyviam bendradarbiavimui vidaus saugumo srityje. Be to, šiuo atžvilgiu svarbu paminėti, kad Stokholmo programoje raginama laikytis integruoto požiūrio į VSS, pagal kurį taip pat reikėtų atsižvelgti į ES parengtą išorės saugumo strategiją bei kitas ES politikos kryptis, visų pirma susijusias su vidaus rinka.

Nuomonės tikslas

10. Komunikate minimos įvairios politikos sritys, įeinančios į Europos Sąjungoje plačiai suprantamą sąvoką „vidaus saugumas“ arba turinčios įtakos šiai sąvokai.

11. Šios nuomonės tikslas – ne analizuoti visas politikos sritis ir konkrečias komunikato temas, bet:

- pačius komunikate siūlomus VSS tikslus įvertinti konkrečiu privatumo ir duomenų apsaugos požiūriu ir šiuo požiūriu pabrėžti būtinas sąsajas su kitomis strategijomis, kurios šiuo metu aptariamos ir priimanamos ES lygmeniu;
- pateikti tam tikras duomenų apsaugos srities idėjas ir sąvokas, į kurias reikėtų atsižvelgti ES lygmeniu kuriant, plėtojant ir įgyvendinant VSS;
- kai tai naudinga ir taikytina, pateikti siūlymus, kaip, įgyvendinant komunikate siūlomus veiksmus, būtų galima geriausiai atsižvelgti į rūpestį duomenų apsaugos požiūriu keliančius klausimus.

12. EDAPP tai padarys, visų pirma pabrėždamas VSS, Informacijos valdymo strategijos ir darbo, susijusio su išsamia duomenų apsaugos sistema, ryšį. Be to, EDAPP vartos tokias sąvokas, kaip geriausios turimos technologijos ir „privatumo užtikrinimas projektuojant“, poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimas ir duomenų subjektų teisės, turinčios tiesioginę įtaką VSS kūrimui ir įgyvendinimui. Be to, nuomonėje bus pateiktos pastabos dėl pasirinktų politikos sričių, kaip antai integruoto sienų valdymo, įskaitant EUROSUR, FRONTEX atliekamo asmens duomenų tvarkymo bei kitų sričių, kaip antai elektroninės erdvės ir TFSP.

II. BENDROSIOS PASTABOS

Būtinybė laikytis išsamesnio, labiau visa apimančio ir „strateginio“ požiūrio į ES strategijas, susijusias su VSS

13. Šiuo metu ES lygmeniu aptariamos ir siūlomos įvairios ES strategijos, grindžiamos Lisabonos sutartimi ir Stokholmo programa bei turinčios tiesioginės arba netiesioginės įtakos duomenų apsaugai. VSS yra viena iš tokių strategijų ir ji glaudžiai susijusi su kitomis strategijomis (nagrinėtomis neseniai priimtuose Komisijos komunikatuose arba numatytos netolimoje ateityje), kaip antai ES informacijos valdymo strategija ir Europos informacijos mainų modeliu, ES pagrindinių teisių chartijos įgyvendinimo strategija, išsamia duomenų apsaugos strategija ir ES kovos su terorizmu politikos strategija. Šioje nuomonėje EDAPP ypatingą dėmesį atkreipia į sąsajas su Informacijos valdymo strategija ir išsamia duomenų apsaugos sistema, paremta SESV 16 straipsniu, nes jos duomenų apsaugos požiūriu turi akivaizdžiausią politinį ryšį su VSS.

14. Visos šios strategijos yra kompleksinis tarpusavyje susijusių politikos gairių, programų ir veiksmų planų, kuriais raginama ES lygmeniu laikytis bendro ir integruoto požiūrio, rinkinys.

15. Apskritai jeigu šis „strategijų susiejimo“ metodas būtų taikomas ateityje imantis veiksmų, jis parodytų, kad ES lygmeniu yra ES strategijų vizija ir kad šios strategijos bei neseniai priimti komunikatai, kuriuose jos plėtojamos, glaudžiai tarpusavyje susiję, o Stokholmo programa yra visų jų atspirties taškas. Be to, tai lemtų teigiamą įvairių politikos krypčių laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje sąveiką ir būtų išvengta bet kokio galimo šios srities darbo ir pastangų dubliavimosi. Vienodai svarbu ir tai, kad, taikant šį metodą, įgyvendinant visas tarpusavyje susijusias strategijas, būtų veiksmingiau ir nuosekliau taikomos duomenų apsaugos taisyklės.

16. EDAPP pabrėžia, kad vienas iš VSS ramsčių yra veiksmingas informacijos valdymas Europos Sąjungoje, kuris turėtų būti grindžiamas būtinumo ir proporcingumo principais, kad būtų galima pagrįsti informacijos mainų poreikį.

17. Be to, kaip minėta EDAPP nuomonėje dėl Komunikato dėl informacijos valdymo⁽⁸⁾, EDAPP pabrėžia, kad visos naujos teisinės priemonės, kuriomis padedama saugoti asmens duomenis ir jais keistis, turėtų būti siūlomos tik tada,

jeigu remiamasi konkrečiais įrodymais, kad jų reikia⁽⁹⁾. Ši teisinį reikalavimą reikėtų paversti aktyviu politiniu požiūriu įgyvendinant VSS. Bendro požiūrio į VSS poreikis, be to, neišvengiamai lemia būtinybę, prieš siūlant naujus, įvertinti visus vidaus saugumo srityje jau esamus dokumentus ir priemones.

18. Šiuo atžvilgiu EDAPP taip pat siūlo dažniau taikyti periodiško esamų priemonių, kaip antai įtrauktų į Duomenų saugojimo direktyvą, kuri šiuo metu vertinama⁽¹⁰⁾, vertinimo sąlygas.

Duomenų apsauga kaip VSS tikslas

19. Duomenų apsauga minima komunikato skyriuje „Bendromis vertybėmis grindžiama saugumo politika“, kuriame nurodyta, kad VSS įgyvendinimo priemonės ir veiksmai turi būti grindžiami bendromis vertybėmis, įskaitant teisingą valstybę ir pagarbą pagrindinėms teisėms, kaip nustatyta ES pagrindinių teisių chartijoje. Šiuo atžvilgiu jame nurodyta, kad „tais atvejais, kai tai veiksminga, teisėsaugą ES vykdyti lengviau keičiantis informacija, bet kartu privalome apsaugoti asmenų privatumą ir jų pagrindinę teisę į asmens duomenų apsaugą“.

20. Šis teiginys vertintinas palankiai. Tačiau vien jo negalima laikyti tokiu, kuriuo pakankamai reglamentuojamas duomenų apsaugos klausimas VSS. Komunikate duomenų apsaugos klausimas neplėtojamas⁽¹¹⁾ ir nepaaiškinama, kaip, imantis VSS įgyvendinimo veiksmų, pagarpa privatumui ir asmens duomenų apsaugai bus praktiškai užtikrinta.

⁽⁹⁾ Tai teisinis reikalavimas; visų pirma žr. 2010 m. lapkričio 2 d. ETT sprendimą sujungtose bylose C-92/09 ir C-93/09. Konkretesniame kontekste EDAPP ragino laikytis šio požiūrio ir kitose nuomonėse dėl teisės aktų pasiūlymų, susijusių su laisvės, teisingumo ir saugumo erdve: pvz.: 2005 m. spalio 19 d. nuomonėje dėl trijų pasiūlymų dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II); 2007 m. gruodžio 20 d. nuomonėje dėl Tarybos pamatinio sprendimo dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų naudojimo teisėsaugoje projekto pasiūlymo; 2009 m. vasario 18 d. nuomonėje dėl Reglamento dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl sistemos Eurodac sukūrimo pirštų atspaudams lyginti siekiant veiksmingai taikyti Reglamentą (EB) Nr. [.../...], kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai; 2009 m. vasario 18 d. nuomonėje dėl pasiūlymo dėl Reglamento, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai; ir 2009 m. spalio 7 d. nuomonėje dėl pasiūlymų, susijusių su teisėsaugos prieiga prie EURODAC.

⁽¹⁰⁾ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB, OL L 105, 2006 4 13, p. 54.

⁽¹¹⁾ Duomenų apsauga konkrečiau paminėta tik dėl FRONTX atliekamo asmens duomenų tvarkymo.

⁽⁸⁾ 2010 m. rugsėjo 30 d. nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Informacijos valdymo laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje apžvalga“.

21. EDAPP nuomone, vienas iš VSS įgyvendinimo tikslų turėtų būti plačiai suprantama *apsauga*, kuri užtikrintų *tinkamą*, viena vertus, piliečių apsaugos nuo esamų grėsmių ir, antra vertus, jų privatumo apsaugos bei teisės į asmens duomenų apsaugą pusiausvyrą. Kitaip tariant, kuriant VSS, į rūpestį saugumo ir privatumo srityje keliančius klausimus reikia atsižvelgti vienodai rimtai, laikantis Stokholmo programos ir Tarybos išvadų.

22. Apibendrinant, saugumo užtikrinimas, visiškai paisant privatumo ir duomenų apsaugos, turėtų būti paminėtas kaip atskiras ES vidaus saugumo strategijos tikslas. Tai turėtų matytis iš visų veiksmų, kurių valstybės narės ir ES institucijos imasi šiai strategijai įgyvendinti.

23. Šiomis aplinkybėmis EDAPP remiasi Komunikatu (2010) 609 dėl visapusiško požiūrio į asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungoje⁽¹²⁾. EDAPP netrukus pateiks nuomonę dėl šio komunikato, tačiau šioje nuomonėje pabrėžia, kad veiksmingai įgyvendinti VSS nepavyks, jei nebus patikimos VSS papildančios duomenų apsaugos schemos, užtikrinančios savitarpio pasitikėjimą ir didesnę veiksmingumą.

III. VSS KŪRIMUI IR ĮGYVENDINIMUI TAIKOMOS IDĖJOS IR SĄVOKOS

24. Aišku, kad kai kurie siekiant VSS tikslų vykdomi veiksmai gali padidinti grėsmes asmenų privatumui ir duomenų apsaugai. Siekdamas šias grėsmes neutralizuoti, EDAPP konkrečiai norėtų atkreipti dėmesį į tokias sąvokas, kaip „privatumo užtikrinimas projektuojant“, poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimas, duomenų subjektų teisės ir geriausios turimos technologijos (GTT). Įgyvendinant VSS, į visas jas reikėtų atsižvelgti ir jos galėtų naudingai padėti kurti privatumui palankesnę ir į duomenų apsaugą orientuotą šios srities politiką.

Privatumo užtikrinimas projektuojant

25. EDAPP įvairiomis progomis ir įvairiose nuomonėse rėmė „įdiegto“ privatumo sąvoką („privatumo užtikrinimas projektuojant“ arba „numatytasis privatumas“). Ši sąvoka šiuo metu yra kuriama privačiam ir viešajam sektoriams, todėl ES vidaus saugumo strategijoje ir policijos bei teisingumo srityje jai taip pat turi tekti svarbus vaidmuo⁽¹³⁾.

⁽¹²⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl visapusiško požiūrio į asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungoje, KOM(2010) 609.

⁽¹³⁾ EDAPP savo nuomonėje dėl Komisijos komunikato dėl Stokholmo programos rekomendavo nustatyti informacijos sistemų kūrėjams ir naudotojams teisinę pareigą kurti ir naudoti „privatumo užtikrinimo projektuojant“ principą atitinkančias sistemas.

26. Komunikate ši sąvoka neminima. EDAPP siūlo šią sąvoką paminėti reglamentuojant tikslinius veiksmus, siūlytinus ir įgyvendintinus VSS įgyvendinimo tikslu, visų pirma atsižvelgiant į 4 tikslą „Valdant sienas stiprinti saugumą“, kurį apibūdinant aiškiai paminėtas didesnis naujų technologijų naudojimas vykdant pasienio kontrolę ir stebint sienas.

Poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimas

27. EDAPP ragina Komisiją, ateityje imantis VSS kūrimo ir įgyvendinimo remiantis komunikatu darbų, apsvastyti, ką turėtų reikšti tikrasis „poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimas“ (PPV) laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje, ir visų pirma VSS.

28. Komunikate minimi grėsmių ir rizikos vertinimai. Tai vertintina palankiai. Tačiau jame niekur nepaminėtas poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimas. EDAPP mano, kad darbas, atliekamas įgyvendinant Komunikatą dėl VSS, yra gera proga rengti tokius poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimus atsižvelgiant į vidaus saugumą. EDAPP pažymi, kad nei komunikate, nei Komisijos poveikio vertinimo gairėse⁽¹⁴⁾ šis aspektas nurodytas ir nenumatytas kaip politinis reikalavimas.

29. Todėl EDAPP rekomenduoja ateityje įgyvendinant priemones atlikti griežtesnį poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimą atskirai arba kartu su Komisijos atliekamu bendru poveikio pagrindinėms teisėms vertinimu. Šiame poveikio vertinime reikėtų nurodyti ne tik bendruosius principus ar analizuoti politikos galimybes, kaip dabar yra, bet ir rekomenduoti konkrečias ir specialias garantijas.

30. Todėl reikėtų numatyti konkrečius rodiklius ir ypatybes, kad būtų užtikrinta, jog kiekvienas poveikį privatumui ir duomenų apsaugai ES vidaus saugumo srityje turintis pasiūlymas būtų išsamiai apsvarstytas, įskaitant tokius aspektus, kaip proporcingumas, būtinumas ir tikslo ribojimo principas.

31. Be to, šiuo atžvilgiu gali būti naudinga nurodyti RDA rekomendacijos 4 straipsnį⁽¹⁵⁾, kuriame Komisija ragino valstybes nares užtikrinti, kad pramonės atstovai, bendradarbiaudami su atitinkamais pilietinės visuomenės suinteresuotaisiais subjektais, kurtų poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimo sistemą. Be to, 2009 m. lapkričio mėn. Tarptautinėje privatumo ir duomenų apsaugos įgaliotinių konferencijoje patvirtintoje Madrido rezoliucijoje taip pat skatinama prieš diegiant naujas informacines sistemas ir

⁽¹⁴⁾ SEC(2009)92, 2009 1 15.

⁽¹⁵⁾ C(2009) 3200 galutinis, 2009 5 12.

technologijas, skirtas asmens duomenims tvarkyti arba esminiams vykdomo tvarkymo pakeitimams daryti, įdiegti PPV sistemas.

Duomenų subjektų teisės

32. EDAPP pažymi, kad komunike konkrečiai nereglamentuojamas duomenų subjektų teisių klausimas, nors jis yra esminis duomenų apsaugos elementas ir turėtų turėti poveikį VSS kūrimui. Itin svarbu užtikrinti, kad pagal visas skirtingas sistemas ir priemones, kuriomis sprendžiami ES vidaus saugumo klausimai, asmenys, kuriems šios priemonės taikomos, turėtų panašias teises, susijusias su tuo, kaip yra tvarkomi jų asmens duomenys.
33. Daugelyje iš komunike paminėtų sistemų nustatytos konkrečios duomenų subjektų teisių taisyklės (taikomos ir tokioms asmenų kategorijoms, kaip nukentėjusieji, įtariamai nusikaltėliai arba migrantai), tačiau sistemos ir priemonės labai skiriasi ir šie skirtumai tinkamai nepagrįsti.
34. Todėl EDAPP ragina Komisiją artimiausioje ateityje atidžiau išnagrinėti duomenų subjektų teisių ES derinimo klausimą atsižvelgiant į VSS ir Informacijos valdymo strategiją.
35. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į žalos atlyginimo mechanizmus. VSS turėtų užtikrinti, kad jeigu asmenų teisių nebuvo iki galo paisoma, duomenų valdytojams tektų pareiga numatyti skundų pateikimo procedūras, kurios būtų nesunkiai prieinamos, veiksmingos ir nebrangios.

Geriausios turimos technologijos

36. Įgyvendinant VSS neišvengiamai reikės remtis IT infrastruktūra, naudojama vykdant komunike numatytus veiksmus. Geriausias turimas technologijas (GTT) galima laikyti priemonėmis, leidžiančiomis teisingai suderinti VSS tikslų pasiekimą ir pagarbą asmenų teisėms. Šiomis aplinkybėmis EDAPP norėtų pakartoti ankstesnėse nuomonėse pateiktą rekomendaciją⁽¹⁶⁾ dėl būtinybės Komisijai apibrėžti ir

kartu su pramonės suinteresuotaisiais subjektais remti konkrečias GTT taikymo priemones. Šitoks taikymas – tai veiksmingiausias ir pažangiausias veiklos ir jos įgyvendinimo būdų kūrimo etapas, rodantis praktinį konkrečių būdų tinkamumą numatytiems rezultatams veiksmingai pasiekti laikantis ES teisės aktų dėl privatumo ir duomenų apsaugos. Šis požiūris visiškai atitinka minėtą „privatumo užtikrinimo projektuojant“ principą.

37. Kai taikytina ir praktiškai įgyvendinama, orientaciniais tikslais ir siekiant užtikrinti didesnę teisinę saugumą faktiškai įgyvendinant VSS apimamas priemonės, reikėtų parengti GTT pagalbinius dokumentus. Taip galėtų būti skatinama šias priemones derinti ir įvairiose valstybėse narėse. Ir galiausiai, tačiau tai ne mažiau svarbu, numatius privatumui ir saugumui palankias GTT, duomenų apsaugos institucijoms bus lengviau įgyvendinti priežiūros funkciją, dėl to teikiant privatumą ir duomenų apsaugą atitinkančius duomenų valdytojų patvirtintus techninius dokumentus.
38. EDAPP taip pat pažymi, kad VSS svarbu teisingai suderinti su veikla, jau vykdoma pagal Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programą ir Bendrąją saugumo ir laisvių užtikrinimo programą. Jeigu, siekiant užtikrinti GTT, bus laikomasi bendro požiūrio, galės būti atnaujinamos žinios ir gebėjimai, kurių reikia piliečiams apsaugoti, kartu paisant pagrindinių teisių.
39. Galiausiai EDAPP pažymi galimą Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūros (ENISA) vaidmenį rengiant gaires ir vertinant saugumo srities gebėjimus, kurie yra būtini IT sistemų neliečiamumui ir prieinamumui užtikrinti, be to, šioms GTT remti. Atsižvelgdamas į tai, EDAPP palankiai vertina tai, kad agentūra padaryta pagrindiniu subjektu, gerinsiančiu gebėjimus kovoti su elektroninėmis atakomis ir elektroniniu nusikalstamumu⁽¹⁷⁾.

Dalyvių ir jų vaidmenų patikslinimas

40. Be to, šiuo atžvilgiu reikėtų labiau patikslinti, kas dalyvaus VSS ar padės kurti jos struktūrą. Komunike nurodomi įvairūs dalyviai ir suinteresuotieji subjektai, kaip antai piliečiai, teismai, ES agentūros, nacionalinės valdžios institucijos,

⁽¹⁶⁾ 2009 m. liepos mėn. EDAPP nuomonė dėl pažangiųjų transporto sistemų ir 2007 m. gruodžio mėn. EDAPP nuomonė dėl RDA komunikato, taip pat žr. EDAPP 2006 m. metinės ataskaitos p. 48–49.

⁽¹⁷⁾ 2010 m. gruodžio mėn. EDAPP yra numatęs priimti nuomonę dėl ENISA teisės aktų.

policija ir įmonės. Reikėtų geriau reglamentuoti šių dalyvių konkrečius vaidmenis ir kompetenciją, nustatant konkrečius veiksmus, siūlytinus įgyvendinant VSS.

IV. KONKREČIOS PASTABOS DĖL POLITIKOS SRIČIŲ, SUSIJUSIŲ SU VSS

Integruotas sienų valdymas (ISV)

41. Komunikate nurodoma, kad išgaliojus Lisabonos sutarčiai ES suteiktos galimybės geriau panaudoti su asmenimis ir prekėmis susijusio sienų valdymo politikos sąveiką. Dėl asmenų judėjimo jame nurodoma, kad „ES gali traktuoti migracijos valdymą ir kovą su nusikalstamumu kaip du integruotos sienų valdymo strategijos tikslus“. Komunikate sienų valdymas suprantamas kaip itin galinga kovos su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu priemonė⁽¹⁸⁾.

42. EDAPP taip pat pažymi, kad komunikate nurodytos trys strateginės kryptys: 1) didesnis naujų technologijų naudojimas vykdant pasienio kontrolę (SIS II, VIS, atvykimo ir išvykimo sistema, registruotų keliautojų programa); 2) didesnis naujų technologijų naudojimas stebint sienas (Europos sienų stebėjimo sistema, EUROSUR) ir 3) geresnis valstybių narių koordinavimas pasitelkus FRONTEX.

43. EDAPP nori pasinaudoti proga ir šioje nuomonėje priminti daugelyje ankstesnių savo nuomonių pateiktus prašymus ES nustatyti aiškią sienų valdymo politiką, visiškai paisant duomenų apsaugos taisyklių. EDAPP mano, kad dabar atliekamas darbas dėl VSS ir informacijos valdymo yra labai gera proga imtis konkretesnių veiksmų siekiant šiose srityse įdiegti nuoseklesnį politinį požiūrį.

44. EDAPP pažymi, kad komunikate paminėtos ne tik esamos didelio masto sistemos ir tos, kurios gali netrukus pradėti veikti (kaip antai SIS, SIS II ir VIS), bet ir sistemos, kurias Komisija gali pasiūlyti ateityje, tačiau dėl kurių sprendimas dar nepriimtas (t. y. registruotų keleivių programa (RTP) bei atvykimo ir (arba) išvykimo sistema). Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad šių sistemų diegimo tikslus ir teisėtumą dar reikia tikslinti ir įrodyti, atsižvelgiant ir į konkrečių Komisijos atliktų poveikio vertinimų rezultatus. Jeigu to nebūtų, būtų galima laikyti, kad komunikate numatytas sprendimų priėmimo procesas ir neatsižvelgiama į tai, kad galutinis sprendimas dėl to, ar Europos Sąjungoje diegti RTP bei atvykimo ir išvykimo sistemas, dar nepriimtas.

⁽¹⁸⁾ Pranešimas spaudai dėl ES vidaus saugumo strategijos įgyvendinimo. Penki žingsniai kuriant saugesnę Europą. Memo 10/598.

45. Todėl EDAPP siūlo ateityje atliekant su VSS įgyvendinimu susijusį darbą vengti tokio pirmalaikiškumo. Kaip jau minėta, bet koks sprendimas dėl naujų privatumą ribojančių didelio masto sistemų diegimo turėtų būti priimamas tik tinkamai įvertinus visas esamas sistemas, tinkamai atsižvelgus į būtinumą ir proporcingumą.

EUROSUR

46. Komunikate paminėta, kad 2011 m. Komisija pateiks teisės akto pasiūlymą dėl EUROSUR įsteigimo, kad ši sistema padėtų užtikrinti vidaus saugumą ir kovoti su nusikalstamumu. Taip pat paminėta, kad EUROSUR bus naudojamos naujos technologijos, sukurtos įgyvendinant ES finansuojamus mokslinių tyrimų projektus ir veiklą, kaip antai palydovinius vaizdus objektams prie jūrų sienos aptikti ir sekti, pavyzdžiui, greitiems laivams, gabenantiems narkotikus į ES teritoriją, sekti.

47. Šiomis aplinkybėmis EDAPP pažymi, kad neaišku, ar Komisijos 2011 m. pateiktiname teisės akto dėl EUROSUR pasiūlyme taip pat bus numatytas asmens duomenų tvarkymas naudojantis EUROSUR, o jei bus, tai kokių mastu. Komisija dėl to komunikate neišreiškė aiškos pozicijos. Šis klausimas yra svarbus dar ir todėl, kad komunikate taktiniu, operatyviniu ir strateginiu lygmeniu nustatomos aiškos EUROSUR ir FRONTEX sąsajos (žr. toliau pateiktas pastabas dėl FRONTEX) ir prašoma jas abi glaudžiai bendradarbiauti.

Asmens duomenų tvarkymas FRONTEX

48. 2010 m. gegužės 17 d. EDAPP priėmė nuomonę dėl FRONTEX reglamento persvarstymo⁽¹⁹⁾, kurioje ragino realiai diskutuoti ir išsamiai apsvaistyti duomenų apsaugos klausimą aktyviau vykdant esamas FRONTEX užduotis ir suteikiant jai naujus įpareigojimus.

49. Komunikate apibūdinant 4 tikslą *Valdant sienas stiprinti saugumą* paminėtas poreikis didinti FRONTEX vaidmenį prie išorės sienų. Šiuo atžvilgiu komunikate nurodyta, kad, remdamasi patirtimi ir taikydama bendrą ES požiūrį į informacijos valdymą, Komisija laikosi nuomonės, kad, suteikęs FRONTEX teisę tvarkyti ir naudoti šią ribotos apimties informaciją ir laikantis aiškių asmens duomenų

⁽¹⁹⁾ 2010 m. gegužės 17 d. EDAPP nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2007/2004, įsteigiantis Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūrą (FRONTEX), pasiūlymo.

administravimo taisyklių, būtų tvirtai prisidėta prie nusikaltėlių organizacijų ardymo. Tai yra naujas požiūris, palyginti su Komisijos pasiūlyme dėl FRONTEX reglamento persvarstymo, kuris šiuo metu aptariamas Europos Parlamente ir Taryboje ir kuriame asmens duomenų tvarkymas neminimas, išdėstytu požiūriu.

50. Tokiomis aplinkybėmis EDAPP palankiai vertina tai, kad komunikate nurodomos kai kurios aplinkybės, kuriomis toks tvarkymas gali būti reikalingas (pvz., rizikos analizė, geresnis bendrų operacijų atlikimas ar informacijos mainai su Europolu). Komunikate paaiškinama, kad šiuo metu informacijos apie kontrabandos tinkluose, su kuriais susiduria FRONTEX, dalyvaujančius nusikaltėlius neįmanoma toliau naudoti rizikos analizei atlikti arba tam, kad būtų geriau pasirengta būsimoms bendroms operacijoms. Be to, su įtariamais nusikaltėliais susiję duomenys neperduodami tirti toliau nacionalinėms institucijoms arba Europolui.

51. Vis dėlto EDAPP pažymi, kad komunikate nenurodyta tebevykstanti diskusija dėl FRONTEX teisės akto, kuriame, kaip minėta, šis klausimas nagrinėjamas siekiant rasti teisėkūros sprendimų, persvarstymo. Be to, komunikato tekstą, kuriame pabrėžiamas FRONTEX vaidmuo siekiant tikslo išardyti nusikalstamas organizacijas, galima aiškinti kaip išplečiantį FRONTEX įgaliojimus. EDAPP siūlo į šį aspektą atsižvelgti persvarstant FRONTEX reglamentą ir įgyvendinant VSS.

52. EDAPP taip pat atkreipia dėmesį į poreikį užtikrinti, kad nesidubliuotų Europolo ir FRONTEX uždaviniai. Šiomis aplinkybėmis EDAPP palankiai vertina tai, kad komunikate paminėta, jog šio FRONTEX ir Europolo uždavinių dubliavimosi reikėtų vengti. Tačiau šį klausimą reikėtų aiškiau reglamentuoti ir persvarstyti FRONTEX reglamente, ir VSS įgyvendinimo veiksmuose, kuriais numatytas glaudus FRONTEX ir EUROPOLO bendradarbiavimas. Tai ypač svarbu tikslo ribojimo ir duomenų kokybės principų požiūriu. Ši pastaba taikoma ir būsimam bendradarbiavimui su tokiomis agentūromis, kaip Europos tinklų ir informacijos apsaugos agentūra (ENISA) ar Europos prieglobsčio paramos biuras.

Biometrinių duomenų naudojimas

53. Komunikate konkrečiai neregamentuotas dabartinis padidėjusio biometrinių duomenų naudojimo laisvės, saugumo ir teisingumo srityje, įskaitant ES didelio masto IT sistemas ir kitas sienų valdymo priemones, naudojimo reikšmę.

54. Todėl EDAPP pasinaudoja šia galimybe priminti savo siūlymą⁽²⁰⁾, kad į šį duomenų apsaugos požiūriu itin opų klausimą būtų rimtai atsižvelgta įgyvendinant VSS, visų pirma sienų valdymo srityje.

55. Be to, EDAPP rekomenduoja plėtoti aišką ir griežtą biometrinių duomenų naudojimo laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje politiką, pagrįstą rimtu poreikio naudoti biometrinius duomenis atsižvelgiant į VSS užduotis vertinimu, atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį ir visiškai paisant tokių pagrindinių duomenų apsaugos principų, kaip proporcingumo, būtinumo ir tikslo ribojimo principai.

TFSP

56. Komunikate skelbiama, kad 2011 m. Komisija suformuotų ES teritorijoje turimų finansinių mokėjimų pranešimų duomenų gavimo ir analizavimo politiką. Šiomis aplinkybėmis EDAPP nurodo savo 2010 m. birželio 22 d. nuomonę dėl finansinių pranešimų duomenų tvarkymo ir perdavimo iš ES į JAV teroristų finansavimo sekimo programos (TFSP II) tikslais pasiūlymo⁽²¹⁾. Visos toje nuomonėje pateiktos kritiškos pastabos vienodai galioja ir taikytinos numatomam darbui, susijusiam su ES finansinių pranešimų duomenų sistema. Todėl diskutuojant šiuo klausimu reikėtų atsižvelgti į jas. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į didelio duomenų apie asmenis, kurie nėra įtariamieji, kiekio gavimo ir tvarkymo proporcingumą ir į veiksmingos nepriklausomų institucijų bei teismų priežiūros klausimą.

Piliečių ir įmonių saugumas elektroninėje erdvėje

57. EDAPP palankiai vertina tai, kad komunikate didelė reikšmė teikiama prevenciniams ES lygmens veiksams, ir mano, kad IT tinklų saugumo stiprinimas yra esminis veiksnys, padedantis informacinei visuomenei tinkamai veikti. EDAPP taip pat remia konkrečią veiklą, kuria gerinami gebėjimai kovoti su elektroninėmis atakomis, stiprinami teisėsaugos ir teismo institucijų gebėjimai ir formuojama partnerystė su pramonės subjektais siekiant piliečiams ir įmonėms suteikti teises. Be to, palankiai vertintinas ENISA, kaip padedančios atlikti daugelį šiam tikslui įgyvendinti būtinų veiksmų, vaidmuo.

⁽²⁰⁾ Visų pirma žr. 8 išnašoje minėtą EDAPP nuomonę dėl komunikato „Informacijos valdymo laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje apžvalga“.

⁽²¹⁾ 2010 m. birželio 22 d. EDAPP nuomonė dėl Tarybos sprendimo dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl finansinių pranešimų duomenų tvarkymo ir perdavimo iš Europos Sąjungos į Jungtines Amerikos Valstijas teroristų finansavimo sekimo programos (TFSP II) tikslais pasiūlymo.

58. Tačiau VSS įgyvendinimo tikslu neaptarti numatomi teisėsaugos veiksmai elektroninėje erdvėje nei tai, kaip ši veikla galėtų kelti grėsmę asmenų teisėms ir kokių reikėtų garantijų. EDAPP ragina laikytis platesnio požiūrio į atitinkamas garantijas; šiuo požiūriu turėtų būti siekiama apsaugoti visų asmenų pagrindines teises, įskaitant tuos asmenis, kuriems gali turėti įtakos veiksmai, skirti kovai su bet kokia galima nusikalstama veikla šioje srityje.

V. IŠVADA IR REKOMENDACIJOS

59. EDAPP prašo įgyvendinant VSS susieti įvairias ES strategijas ir komunikatus. Laikantis šio požiūrio reikėtų konkretaus įgyvendinimo plano, paremto realiu poreikių vertinimu, o jo rezultatas turėtų būti išsamus, integruotas ir tinkamas struktūros ES politika dėl VSS.

60. EDAPP taip pat nori pasinaudoti galimybe pabrėžti teisinio reikalavimo prieš siūlant naujas priemones realiai įvertinti visas esamas priemones, taikytinas įgyvendinant VSS ir informacijos mainų srityje, svarbą. Šiomis aplinkybėmis labai rekomenduojama įtraukti nuostatas, pagal kurias būtų reikalaujama reguliariai vertinti atitinkamų priemonių veiksmingumą.

61. EDAPP siūlo rengiant daugiametį strateginį planą, kurį prašoma parengti 2010 m. lapkričio mėn. Tarybos išvadose, atsižvelgti į tebevykstantį darbą dėl išsamios duomenų apsaugos sistemos remiantis SESV 16 straipsniu, visų pirma Komunikatą (2009) 609.

62. EDAPP pateikia nemažai siūlymų dėl duomenų apsaugos požiūriu svarbių idėjų ir sąvokų, į kurias reikėtų atsižvelgti VSS srityje, kaip antai privatumo užtikrinimo projektuojant, poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimo, geriausių turimų technologijų.

63. EDAPP rekomenduoja įgyvendinant būsimas priemones atlikti poveikio privatumui ir duomenų apsaugai vertinimą, atliekant jį atskirai arba kartu su Komisijos atliekamu bendruoju poveikio pagrindinėms teisėms vertinimu.

64. Be to, jis ragina Komisiją formuoti nuoseklesnę ir darnesnę politiką dėl biometrinių duomenų naudojimo VSS srityje būtinųjų sąlygų ir imtis aktyvesnio derinimo ES lygmeniu duomenų subjektų teisių srityje.

65. Galiausiai EDAPP pateikia nemažai pastabų dėl asmens duomenų tvarkymo sienų valdymo srityje, visų pirma dėl FRONTEX ir galbūt EUROSUR atliekamo asmens duomenų tvarkymo.

Priimta Briuselyje 2010 m. gruodžio 17 d.

Peter HUSTINX

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas